

# DOLENJSKE NOVICE

Dolenjske Novice izhajajo vsak četrtek; ako je ta dan praznik, dan poprej.

Cena jim je za celo leto 5 K, za pol leta 2-50 K. Naročnina za Nemčijo, Bosno in druge evropske države znaša 5-50 K, za Ameriko 6-50 K. List in oglasi se plačujejo naprej.

Vse dopise, naročnino in oznanila sprejema tiskarna J. Krajec nasl.

## Natrijev bisulfit za žveplanje sodov.

Natrijev bisulfit je bela, po žveplenem dvokisu to je po plinu, ki se razvija iz gorečega žvepla močno dišeča sol. Če se pomeša ta sol v vino, se žveplov dvokis iz nje oprosti in učinkuje na glivice v vinu enako, kakor če vino napolnimo v zažveplan sod.

Raba natrijevega bisulfitu za žveplanje vina je po vinskem zakonu iz leta 1907 dovoljena in se ga sme primešati obolelemu vinu največ 5 gramov, to je pol deke na hektoliter (100 litrov) vina.

Za zdravo vino, ki ga žveplamo le raditega, da postane bolj svetlo, bolj čisto in bolj stanovitno, zadostuje polovica tega, tedaj 2 do 3 g (1/4 deke) na hektoliter vina, toraj uprav neznatna množina.

Medtem ko je bila raba natrijevega bisulfitu za žveplanje vina že od prej znana in se je ta prah uporabljal zlasti pri rjavečih vinih, se doslej še ni rabil bisulfit za žveplanje in ohranjanje praznih sodov, temveč so se prazni sodi vedno žveplali le z žveplom.

Ker pa žvepla radi vojske z Italijo ni mogoče dobiti, je nujno treba, da dobimo nadomestilo za žveplo tudi za žveplanje praznih sodov in kot tako priporoča dvorni svetnik plem. Portele, referent za vinarstvo v kmetijskem ministerstvu, natrijev bisulfit.

Zakaj prazne sode žveplamo je, ali bi vsaj moralo biti, v obče znano.

Če pustimo sod, iz katerega smo vino potočili, nezažveplan ležati, potem postane ali pust ali pa plesniv, ali pa, če ga ne pomijemo, cikast, ker se na njegovi notranji površini razpasejo razne škodljive glivice, ki sod na omenjen način pokvarijo. Kadar potem v tak sod zopet natočimo vino ali mošt, dobi neprijeten duh po pustem lesu (dušek, bumf), ali po plesnobi. Ta duh iz vina odpraviti je zelo težko. Posoda ki je ležala nepomita se lahko scika in naslednje vino se v takem sodu potem popolnoma pokvari.

Zato mora vsak razumen vinogradnik, gostilničar ali vinski trgovec vso pozornost obračati na svojo posodo.

Sod, ko se ga je izpraznilo, je treba takoj dobro pomiti, da pride ves kalež in vsi ostanki vina iz njega. Nato pustimo sod poveznjen ali pa proti vrticam nagnjen nekaj dni odprt, da osahne. Kadar je sod osahnil, ga zažveplamo in zabijemo in smo brez skrbi, da se dva do tri mesece gotovo ne more pokvariti. Po preteku tega časa žveplanje ponovimo.

Za žveplanje praznih sodov, da jih ohranimo pred pokvarjenjem, rabimo toraj žveplo. Množina žvepla, ki ga moramo v sodu sežgati, da je varen pred škodljivimi glivicami, se ravna po velikosti sodov in je pri manjših sodih na hektoliter vsebine večja kot pri velikih sodih, ker je tudi notranja površina sodov pri manjših sodih na hektoliter večja kot pri velikih. Do 5 ali 6 hl vsebine je treba sežgati v sodu 5 g (pol deke) žvepla na vsak hektoliter. Za polovnjak (300 l) se rabi tedaj 15 g žvepla, za bariglo (6 hl) še enkrat toliko, to je 30 g žvepla za enkratno žveplanje. Za bariglo se rabi tedaj 5 tenkih ali dve debeli trščici žvepla. Za sod 10 hl zadostuje tudi še toliko ali le malo več žvepla.

Mesto žvepla rabimo za ohranjanje sodov pred pokvarjenjem lahko tudi natrijev bisulfit. Natrijev bisulfit se namreč na zraku razkroja in iz njega se razvija isti dušljiv plin kot iz gorečega žvepla, to je žveplov dvokis. Še hitreje se iz bisulfitu razvije žveplov dvokis, če ga polijemo s kako kislino.

Kislina prepodi žveplov dvokis iz njegove spojine s sodikom, s kojim se sama spoji. Tako oproščen žveplov dvokis pa ne da rasti škodljivim glivicam v sodu in ga s tem ohrani pred pokvarjenjem.

Če nimamo žvepla, rabimo tedaj za žveplanje sodov lahko tudi natrijev bisulfit in sicer na naslednji način.

Pomit sod pustimo dva do tri dni osahnuti. Potem raztopimo v toliko vode, kolikor jej je treba, da se ž njó sod znotraj omoči (oplahne) natrijev bisulfit. To raztopino vlijemo v sod, sod zamašimo in ga sem pa tja kotamo, da se ves les (dóge in dneši) znotraj z raztopino dobro pomočijo.

Pri velikih sodih, ki imajo vrtica, rabimo pa natrijev bisulfit lahko na drug

način. Skozi odprta vrtica postavimo v sod kako porcelanasto ali lončeno skledčko, v to stresemo potrebno množino natrijevega bisulfitu, jo polijemo s stanjšano solno ali kako drugo kislino in vrtica hitro zapremo. Stanjšano solno kislino si pripravimo, če v kozarec vode pomešamo eno žlico močne solne kisline, ki jo dobimo v lekarni ali drogeriji. Skledčka ostane do prihodnjega žveplanja v sodu. Po preteku dveh ali treh mesecev sod pri veli odmašimo in poduhamo in če ne diši več po žveplovem dvokisu, žveplanje ponovimo. Kadar rabimo tak sod zopet za vino, ga nekaj dni prej odpremo, dobro večkrat z vodo pomijemo ali izlužimo in denemo lahko brez skrbi najfinejše vino noter.

Natrijevega bisulfitu se pri žveplanju praznih sodov rabi na vsak hektoliter vsebine še enkrat toliko kot žvepla, toraj pri manjših sodih (do 6 hl) po 10 g (po eno deko) na hektoliter, pri večjih sodih nekaj manj (po 8 g na hektoliter).

Natrijev bisulfit se dobi pri drogistih, lekarnah in pri kmetijski družbi v Ljubljani. Hraniti se ga mora v dobro zaprti posodi, najbolje v dobro zamašeni steklenici s širokim grlom, ker se na zraku hitro razdiši in nima potem več tistega učinka, kot sveži.

Sredstvo je cenejše kot žveplo.

B. Skalicky.

## Zborovanje zaupnikov Sloven. ljudske stranke.

V Ljubljani, dne 27. decembra 1917. (Po Slovencu.)

IV.

### Stališče stranke.

Župnik Val. Zabret:

Velecenjeni zborovalci! — Kadarkoli zaključujem letne račune pri domači Rajf-Krekovi hranilnici, občudujem soliden in zdrav ustroj denarnih zadrug: vse napake, ki sem jih sam ali so jih naredili moji sotrudniki tekom poslovnega leta, vedé ali nevedé, pridejo sedaj na dan kar same od sebe, pokažejo se in odleté, potem še-le moreš napraviti čisti račun ter mirnega in

pogumnega srca stopiti v novo poslovno leto, na novo delo!

Tak proces, se mi zdi, se je letos izvršil z našo Slovensko ljudsko stranko. Že nekaj let sem smo vsi — prav vsi čutili, da pri naši veliki politični zadrugi nekaj ni prav, drug drugemu smo tožili o napakah, ki so se zajedle v ta organizem, želeli smo, da se napravi remediura, a nikoli se nismo mogli zediniti, kako to napraviti.

Lansko leto smo že začeli in tudi letos smo že parkrat hiteli v Ljubljano odpravljati to bolehnost, pa ni šlo in ni šlo, s strahom smo pričakovali operacije, težke operacije.

Ali hvala Bogu tisočkrat — operacije ni bilo treba. — Slov. ljudska stranka — ta velika politična naša zadruga — je bila še toliko zdrava in solidna, imela je še toliko zdrave sile v sebi, da je sama od sebe prisilila napake, da so se pokazale in se — odpravile. (Živahno odobravanje.)

Zdrav, svež veter je potegnil po deželi — završalo je, mogočno drevo se je zmajalo, a padlo ni, podrlo se ni: Slov. ljudska stranka stoji danes pred nami pomlajena, prenovljena. (Burno odobravanje.)

Enega pa ne smemo prezreti: Ko sem pri hranilnici napravil čisto bilanco, napravim tudi trden sklep, da se bom v prihodnjem poslovnem letu skrbno ogibal vseh teh napak, ki so se pokazale; napravim tudi načrt, kako se izogniti tem napakam, načrt, kako delati, da bo hranilnica v prihodnje kar mogoče brez graje funkcionirala v blagor vsem zadrugarjem.

Tako bodi tudi stališče naše prenovljene Sloven. ljudske stranke. Trden sklep in načrt smo napravili s štatutom, ki smo ga ravnokar sklenili in odobrili. Ne pozabimo na napake, ki so se tekom let vgnezdile v Slovensko ljudsko stranko in čuvajmo, da se vnovič ne zajedó in ne oslabe tega organizma. —

Čisto napačno bi bilo, če bi se Slov. ljudska stranka zavzela samo za en stan, vse druge pa bi porinila v stran. Sloven. ljudska stranka ne more in ne sme biti stranka duhovnikov, ne uradnikov, ne kmeta, ne delavca, ne obrtnika in ne industrijca, temveč je in mora ostati ljudska stranka, v kateri imajo prostora vsi sloji

..... CFI.

..... VI.

..... NA.

Nad črkami je trikotni podstrešek s solničnim ali mesečnim srpom (ščipom) in človeškim obrazom. Na vsaki strani stoji vaza s ptičko. Vsako stran trikotnega podstreška je po eden delfin. Ta riba je bila pri paganskih Rimljanih stalni prilastek morskoga boga Neptuna.

Najzamivejši ohranek iz rimske dóbe je oni v Judovju nad vasjo Rožanec v Petrovski občini in črnomeljski župniji. V živo skalo je vsekán napis in reliefna podoba, ki nam predóčuje versko obhajanje Mitrovega češčenja. Del skale, ki ga zavzema nadpis in podoba, meri po višini reliefja 150 cm, širini 135 cm, debelina 5 cm.

Nadpis se bere:

D. I. M.

P. P. P. AELII. NEPOS. ET  
PROCVLVS. ET FIRMINVS  
PRO. SALV. SVA. SVORVMQVE.

## Doneski k zgodovini Bele Krajine.

Leopold Podlogar. (Dalje. I.)

Kršćanstvo je seveda v prvih stoletjih počasi napredovalo. Izvojevati je moralo hud boj s poganstvom, ki je bilo med vojaštvom močno vkoreninjeno. A pomisliti je treba, da so krščeni Rimljani potem, ko se je začelo krvavo preganjanje, zapuščali svoja domovja in se selili v rimske provincije. Vlada jim selitve ni branila, ker je zelo podpirala naseljevanje podjarmljenih pokrajin. Ti izseljenci so bili prvi krščanski misijonarji po naših krajih. Zidale so se prve kapelice in cerkvice na čast sv. mučencem. V te so se shajali brez skrbi. Vojaške posadke so bile sestavljene večinoma iz veterancev, dosluženi vojakov, katerih mnogi so se bili že oklenili nove vere, vere v Križ. Da so se častili tudi rimski bogovi na naših tleh, nam pričajo altariji, katerih češčenje se je širilo po Italiji in po pokrajinah še-le v tretjem in četrtem

stoletju. Žal, da so divji viharji poznejših časov le prehitro zamorili nadebudno setev naukov sv. vere. V strašnih valovih ljudskega preseljevanja so izginili domala vsi sledovi predrimskega bivanja in tudi rimskega, kakor tudi njih gospodarskega delovanja.

### III. Rimski spomeniki.

Ohranjenih je vendar poleg rimskih cest še več drugih sledov rimskega bivanja v Beli Krajini.

Rimski grobovi se nahajajo povsod ob omenjenih cestnih zvezah, najbolj pogosto seveda ob prej navedenih prazgodovinskih stanovanjih in gradiščih. Loka za Črnomljem je bila rimska naselbina. Zidovja, kanali in ostanki kopalšč se poznajo prav jasno na parc. št. 1106. na Švajgerjevi njivi in tudi na Gregoričevi ter Jermanovi.

V jez mestnega mlina v Črnomlju je vzidan spominski kamen Apuleje Rufine. Pročelje tega kamna je vzidano na župnijskem vrtu v podnožje zidanega stolpča, na katerega je pritrjena vrtna ograja. Drugi

kamen se nahaja na stopnjicah, ki vodijo v stolp cerkve sv. Duha, tretji kamen je vzidan v ognjišče h. šteč. 10. v Loki. Ta kamen je zanimiv, ker se vidijo na ohranjenem delu simboli solničnega boga Mitra: kača in škorpion. Verjetno je, da je to del poganskega altarija, posvečenega Mitru.

V Gradacu se nahajata pri vhodu na grajski vrt dva rimska napisana kamna. Prvi nosi napis:

Sex. Caes.  
Provin.  
Cialis. Et.  
Caes. M.  
Axima  
V. F. S.

Sklesan je iz temnega apnenca (dolg 130 cm, širok 66 cm) Napis berejo tako: Sextus Caesius (Caesiannus) Provincialis et Caesia Maxima vivi fecerunt sibi. — Sekst Cezij in Cezija Maksima, rimska naseljenca, sta si postavila ta spomenik še ob življenju.

Drugi kamen (120 cm, 70 cm) nosi le malo črk prvotnega napisa:

brez razlike stanu, vsi ki pripadajo slovenski narodnosti in ki priznavajo načela katoliške vere in resolucije katoliških shodov ne samo na programih in oklicih, ampak predvsem v dejanju. — (Burno odobravanje.)

Kdor se načel naše sv. vere ne drži tudi v življenju, lahko s Slov. ljud. stranko simpatizira, lahko z njo sodeluje, a njen član biti ne more, še manj pa mu sme stranka poveriti kak mandat ali kako zastopstvo. (Odobravanje.)

V narodnem oziru želi in hoče Slov. ljud. stranka z vsemi, tudi z onimi Slovenci, ki so ji v svetovnem naziranju popolnoma nasprotni, delovati v popolni edinstvi in najtrdnjši zvezi in zato iskreno pozdravlja združenje vseh slovenskih poslancev v jugoslovanskem klubu ter hoče ta klub z vsemi močmi podpirati. Nikakor pa Slovenska ljudska stranka v imenu narodnosti ne more skleniti premirja v verskem oziru z onimi slovenskimi brati, ki nasprotujejo veri in njenemu blagodejnemu uplivu. (Odobravanje.)

Z ozirom na notranjo organizacijo stranke, dalje z ozirom na razmerje do izvenkranjskih Slovencev kakor tudi z ozirom na kulturno delovanje stranke se Slov. ljudska stranka v polni meri strinja in odobruje resolucije sklenjene na shodu somišljenikov vseslovenske ljudske stranke, dne 11. septembra t. l. in hoče skrbeti, da vse te resolucije čimprej postanejo dejanje.

Vse svoje delovanje pa hoče Sloven. ljudska stranka razviti strogo v okviru majniške deklaracije, v neomajni zvestobi in udanosti do naše habsburške vladarske hiše, v okrilju naše skupne habsburške domovine, v čisti, neskaljeni ljubezni do jugoslovanskega naroda, v edinstvi in pokorščini do našega višjega nadpastirja. (Odobravanje.)

Slovenska ljudska stranka zelo obžaluje, da je med njo in precejšnjim delom kranjske duhovščine prišlo do nerazporazumljenja, ker se zaveda, da je bila duhovščina dosedaj njena največja opora in da je ravno vsled te opore mogla blagodejno delovati. Zato Slov. ljudska stranka želi, da bi vsako nesporazumljenje čimprej izginilo. Slovenska ljudska stranka iskreno prosi vse č. gg. duhovnike, da bi bili tudi v naprej njeni zvesti prijatelji in zvesti sodelavci. Tiste gg. duhovnike pa, ki menijo, da ji še ne morejo zaupati, prosi, naj upoštevajo, da se mora politična stranka, v kolikor ji to dopuste njena temeljna načela, prilagoditi toku časa in razvoju idej, ki v sedanjem vojskinem času dozorevajo in katerih se je vse slovensko ljudstvo v ogromni večini oprijelo. V tem smislu naj blagovolijo č. gg. duhovniki opazovati delovanje pomlajene Sloven. ljudske stranke, ki si je v svesti, da mirne vesti prepušča

(Deo invicto Mythrae. Tres Publii Aelii Nepos et Proculus et Firminus pro salute sua suorumque = Nepremagljivemu bogu Mitru so postavili trije Publiji Eliji: Nepos, Prokul in Firmin v svoj in svojih blagor). Pred to podobo in napisom je bila prvotno iz kamenja zložena votlina, paganska kapela. To kamenje se še vidi v skladih pred pečino. Kdo je ta tempelj porušil in zakaj?

Ljudstvo imenuje ta velezanimivi kraj „Judovje ali Judje“. Vso stvar si tolmači po svoje. Nekateri so bili in so še mnenja, da je dal napraviti ta spomenik lovec v zahvalo za srečno rešitev iz krempljev divje zveri, ki ga je na lovu napadla. Že ga je bila podrla in spravila pod-se. Pa se mu posreči, doseči svoj lovski nož in jo zabosti.

Drugi trdijo, da je bilo tam zakopano zlato tele. Želja po zlatu jih je nagnala, da so začeli kopati. Odstranili so previdno ogromne skale, ki so obdajale votlino pred skalo in zakopali v zemljo. Kopali so in izkopali — živalske kosti, zakopane še izza časa daritev.

sodbo o svojih načelih in o svojem delovanju, Bogu in zgodovini. (Odobravanje.)

Tako bodi naše stališče, stališče Slov. ljud. stranke. Zvestoba veri naših očetov, zvestoba cesarju, zvestoba naši avstrijski domovini, zvestoba ožji Jugoslaviji, zvestoba zdravemu demokratizmu. Čuvajmo, delajmo, da to stališče ostane čisto, neskaljeno. Če se to zgodi, potem smem danes obnovljeni in premlajeni Slov. ljud. stranki zaklicati:

Judaea et Jerusalem, nolite timere; eras egrediemini et Dominus erit vobiscum! Slovenska ljudska stranka, ne boj se! V novo leto 1918 greš nova, mlada, čila in zdrava, krepko naprej! Bog bo s teboj! (Viharno odobravanje.)

Kaplan Kapš: Prinašam pozdrave s krške doline. Glasilo dr. Lampeta je napadlo našega poslanca Hladnika. Protestiram proti glasilu dr. Lampeta, ki skuša sejati razdor med našimi poslanci. Poslanec Hladniku cel okraj popolnoma zaupa. Dotakniti se moram tudi pisave „Domoljuba“. Poslali smo mu v objavo deklaracijo, a urednik je odgovoril, da potem nima prostora za druge stvari. In ravno božična številka je čisto pusta in prazna. Z vso odločnostjo moramo zahtevati, da se postavi „Domoljub“ popolnoma na stališče Sloven. ljudske stranke, ali pa naj urednik odstopi. (Odobravanje.)

Poslanec Evgen Jarc. Pod oklicem Slov. kmetske stranke so podpisani župani, oproščeni vojaščine, člani dež. mesta za dobavo klavne živine, cestni odborniki, vsi, ki so več ali manj odvisni od dež. odbora. Pozivljamo pa vse, na katere bi se na katerikoli način skušalo s silo uplivati, naj naznanijo vsak posamezni slučaj našim poslancem, da nastopijo proti vsakemu pritisku! (Odobravanje.)

Župnik Finžgar (burno pozdravljen): Cenjeni zborovalci! Gospod predgovornik se je dotaknil „Domoljuba“. Prav je imel. Mi smo danes prišli v mrazu, snegu in zametih semkaj, in smo slišali stvari, kakor jih mnogi iz Vas niso še slišali: To je razvoj vprašanja Jugoslavije: O teh stvarih bi morali biti vsi poučeni že prej — saj se vse to ni zgodilo včeraj. Vsak pa ve, da imamo zato časnike, ki nam o tem poročajo in nas pouče. Mi imamo političen list „Domoljub“, ki ga bere morda 30.000 ljudi. In ta list molči kot riba v vodi o najvažnejših vprašanjih našega naroda. In če bi kdo rekel, saj je poročal. — Je — pa tako, da je rekel, to je votlo gromenje. To je pohujšanje na narodnem polju, kot ga ni enakega. Učimo se od drugih narodov. Jaz sem mnogo občeval z Mažari-vojaki. Da — kako se tam že tri leta staremu otročiču pripoveduje v šoli, v cerkvi, na cesti in doma: Ti si Madžar! In pri nas! Toliko kot nič. Mi ljudje smo ogenj — ogenj gori, če se prikladajo drva. Če teh ni, ogenj ugasne. Zato pa: Ponavljaj, uči, pripoveduj otroku v zibeli in starcu za pečko: Ti si Slovenec, ti si Jugoslovian! — Drug izgovor: Bog ve, če bo kaj! To je naš greh. Strah! Nič bati! Mi ne zahtevamo nič tujega, nič krivičnega, ampak samo to, kar nam gre po sami božji postavi. Prav je imel kmečki mož, ki je odgovoril na tako čenčanje: Hudirja, če imam veliko njivo izorati, pa bom doma sedel in stokal, ne bo nikoli zorana. Zato bom vesel napregel voli in zastavil brazdo, enkrat jo bom gotovo obdelal. Tako mi. Čas je tu, da zastavi vsak mož, vsak fant, vsaka mati in dekle narodni plug brez strahu in obotavljanja za našo Jugoslavijo. In dolžnost „Domoljuba“ je, da tej plati posveti vse svoje sile — pa ne v sirovem zmerjanju, ne v psolkah — možje, bodimo taktični, dostojni in pustimo sleparje, jerober, farizeje, „fronde“ in druge take psovke drugemu listu in letakom. Zato predlagam sledečo resolucijo:

„Ker „Domoljub“ že dolgo časa zanemara svojo dolžnost, ko o za nas najvažnejšem političnem vprašanju, jugoslovanski deklaraciji, premalo ali skoraj nič ne piše;

ko pušča slovensko ljudstvo v popolni nejasnosti glede Slovenske ljudske stranke in ne najde besede, da obsodi nepotrebno in škodljivo kmečko stranko

— pozivajo zbrani zaupniki Slov. ljudske stranke uredništvo tega lista, naj mu smer takoj spremeni, sicer bi mu morali odtegniti svoje zaupanje in pomoč ter ga pozvati, naj odstopi.“ (Burno odobravanje.)

Župnik Ljudevit Bajc: Predlaga sledečo resolucijo:

Zbor zaupnikov poziva državne, ozir. deželne poslance: dr. Šusteršiča, Jakliča, dr. Lampeta, dr. Pegana in dr. Zajca kot glavne krivce, ki so poskušali razbiti Slov. ljudsko stranko in so se z vstopom v drugo stranko izključili iz Slov. ljudske stranke, da takoj odlože vse od stranke sprejete državno- oziroma deželnozborske mandate. (Burno odobravanje.)

Načelnik Kalan: Resolucije župnikov Zabreta, Finžgarja in Bajca dajem na glasovanje. Kdor je zanje, naj dvigne roke.

Vse dviga roke, dolgotrajno viharno odobravanje.

Prelat Kalan: Stojimo na stališču, da Slov. ljudska stranka obstoji in da jo nikdo nima pravice razbiti. Konstatiram, da so bile stavljene resolucije soglasno sprejete. (Burno odobravanje.)

Franjo Neubauer:

## Prepozno.

Kaj nisem tópolov in brez otresele, s kostanjev zlatov suhih si nabral, in v koših jih popeljal in ponesel, med svet pohlepni, lakomni razdal!

Izvézel bil bi z zlatom in zaróbil obleke za mogočnežev gospé, za mir svetovni bil bi jih pridóbil in ž njimi še pokorne jim možé.

A zdaj otrešla burja vse je veje, v obraz se roga mraz mi in reži in liferant se željam mojim smeje, a mir kot dete v kotu se solzi.

## Blagó in kri!

„Za dragi dom blagó in kri!“

Tako so liferanti upili.

Blagó so spravili sami,

a kri so drugim privoščili!

## Delavstvo za mir.

V Avstriji so pričeli industrijski delavci stavkati. Stavka je od dne do dne obsežnejša. Stavko je povzročilo skrčenje odmere moke na polovico. Največ obratov je ustavljenih v dolini Triesting. V Dunajskem Novem mestu stavka nad 10.000 delavcev. Dne 15. januarja je prišla na Dunaj deputacija in zahtevala pri ministru za prehrano neskrčeno dosedanje porcije moke.

V Dunajskem Novem mestu je delavstvo tvornice za motorje Daimler pustilo delo in priredilo na tovarniškem dvorišču shod. Enaki dogodki so se odigrali v tvornici za lokomotive, v municijski tvornici G. Roth, v tovarni za letala in v Lichtenwörthu. Zaupniki vseh obratov so šli k županu, ki je telefonično prosil namestništvo, naj se za ta teden izda cela močna kvota. Ko je bilo to odklonjeno, je stopil v zvezo z ministrom za prehrano, dobil je pa tudi tu odklonilno odločitev. Minister Höfer je izjavil, da je za danes pripravljen sprejeti odposlanstvo delavcev in delavk. Delavstvo je sklenilo, da do odgovora, ki ga bo prineslo odposlanstvo z Dunaja, ne prične z delom.

Stavka se je razširila tudi na Dunaj. Vsi veliki obrati v Florisdorfu stoje. Od 15. januarja počiva delo v tovarnah in podjetjih 21. okraja skoro popolnoma. Število stavkujočih delavcev in delavk cenijo že na 100.000 oseb. Ustavili so tudi delo

v arzenalu, kjer je zaposlenih 13.000 mož in žen, v tvornici strelnih užigalcev Roth z 12.000 delavci in v delavnicah južne železnice z več kot 1000 delavci.

Dne 18. januarja je zaslísal minister Höfer odposlanstvo delavcev in industrijcev. Pojasnil jim je stanje glede prehrane in kaj da se je že ukrenilo, da se dobi pomoč iz Nemčije in Ogrskega, da pošlje Ogrska vsaj tiste množine, ki bi jih bila morala že lani poslati. — Minister prehrane je istočasno zapovedal, naj se v celi Avstriji skrči oddaja moke ljudstvu na polovico; množina kruha pa ostane. Kmetom se skrajša dovoljena jim tedenska množina žita od 2100 na 1575 gramov, katera množina odgovarja porciji, ki je določena drugim ljudem, ki ne pridelujejo žita sami.

Dunajski občinski svet je pa odločno zoper skrčitev množine moke, češ, da pomankanje moke ne odgovarja resničnemu stanju zalog v celi monarhiji. Zahteva, naj se s silo zaplenijo vse domače zaloge žita, prepreči tihotapstvo in da mora Ogrska pošiljati Avstriji moko.

Na Dunaju je splošno stanje tako-le: v mestu in na celem Nižjem Avstrijskem počivajo skoro vsi obrati. Stavka je splošna v Favoritih, Ottakringu, Florisdorfu in v Stadlan. V Simmeringu, Brigittenau, Margareten, Hietzingu, Rudolfsheimu, Hernalsu in v Döblingu počivajo železniške delavnice.

Na shodu v Dunajskem Novem mestu so pa vsi govorniki naglašali, da ni tolikanj odločilnega pomena skrčitev količine moke, marveč smatrajo za glavno reč **mirovna pogajanja v Brestu-Litovskem in splošen mir.**

Tudi v Pragi zahtevajo socialno demokratični in narodno socialni poslanci, naj se kmalu sklene mir in uresniči načelo samoodločbe narodov. Protestirali so proti vsakemu zavlačevanju mirovnihih pogajanj. Seveda so se tudi ostro pritožili zoper znižanje količine moke.

V Gradcu demonstrira v obliki stavke v dosego splošnega miru nad 20.000 delavcev in delavk. Vrší se veliko burnih shodov, pri katerih se pa upošteva red in varnost.

V Brucku in Kapfenbergu so na vseh shodih naglašali, da gre predvsem za mir med narodi, ki ga je ogrozil način, kakor so se v Brestu-Litovskem pogajali.

V Ljubljani so imeli socialni demokrati v Mestnem domu dobro obiskovan shod. Sprejete so bile resolucije dunajskih sodrugov, ki so jih izročili deželnemu predsedniku in so zahtevali takojšen odgovor.

Cesarju so morali natančno poročati o položaju, ki je nastal vsled stavke. Cesar je zapovedal oblastim, naj delajo z vso odločnostjo na to, da se bo upoštevala želja delavcev glede na izboljšanje prehrane.

Ta stavka avstrijskega delavstva je prvo veliko ljudsko dejanje v boju za mir in v blagor države bo, da ga ne podcenjuje.

## Domače in tuje novice.

**Cesarska zahvala.** „Slovenski ljudski stranki“, v roke gospoda načelnika prelata Andreja Kalan v Ljubljani. — Po Najvišjem naročilu čast mi je sporočiti vsled ukaza c. kr. ministrskega predsednika z dne 1. januarja 1918, št. 9376/M. P. ex 1917, Najvišjo zahvalo za vdanostno izjavo, katero je podal zbor zaupnikov „Slovenske ljudske stranke“ povodom zborovanja dne 27. decembra 1917. — C. kr. deželni predsednik: Attems l. r.

**Visoka obiska v Novem mestu.** Dne 18. t. m. je prišel po službenem opravilu visokorodni gospod deželni predsednik grof Attems. — Zadnjo nedeljo, 20. t. m., je obiskal goriški knezonadškof, ekscelexca Francišek Borgia Sedej svoje begunce-duhovnike in vernike in se objednem poslavlja od preljubljenega mu Novega mesta, ko kmalu odhaja nazaj, v od sovražnika očiščeno in trdo preizkušeno nadškofijo. Želimo visokemu cerkvenemu dostojanstvu-

niku ob trudapolnem delu, ki ga čaka, obilo božjega blagoslova.

**Zlat zaslužni križec** s krono in častno svetinjo za štiridesetletno zvesto službovanje je pripel mil. g. prošt in dekan dr. Seb. Elbert velečast. g. duh. svetniku in župniku Antonu Šmidovniku vpricho zbrane dekanijske duhovščine dne 21. t. m. na konferenci sodalitatis v Novem mestu.

**Častno svetinjo za 40 letno zvesto službovanje** je podelil deželni predsednik preč. g. Jakoba Lebarju, župniku v Ormošnjicah.

**Odbor Nar. čitalnice v Novem mestu za leto 1918.** Redni občni zbor je dne 20. t. m. izvolil odbor, ki si je razdelil poslovanje tako-le: Ferd. Seidl, c. kr. vlad. svetn. in prof. v p., predsednik; Jos. Kovač, c. kr. dež. sodni svetn., podpredsednik; Dav. Majcen, c. kr. prof., tajnik; Dav. Škrabl, blagajnik mest. hranilnice, blagajnik; dr. J. Kelemina, c. kr. prof., knjižničar; Jos. Kobe, trgovec in posestnik, oskrbnik; Iv. Škerlj, c. kr. višji dež. sod. svet. v p. in posestnik, odbornik; Ljudevit Kalčič, oskrbnik ženske bolnice in posestnik, odbornik; Otmar Skale, c. kr. višji živinozdravnik, namestnik; Julij Kobe, trgovec in posestnik, namestnik.

**Poročil** se je 23. januarja v kaptelski cerkvi v Novem mestu gosp. Karl Kunz, bančni uradnik ter c. kr. voj. oskrbni akcesist v rez. z gpđeno Felicito Kiebach, hčerko bivšega novomeškega žel. postajenačelnika. Obilo sreče!

**Umrli** je v garnizijski bolnici v Lincu ter bil tam 23. januarja 1918 pokopan g. Franc Sajovic, c. kr. sodni oficijal v Novem mestu. Bodi mu ohranjen blagospomin!

**Padel** je na tirolski fronti gospodar „pri kuharici“ v Sevnem pod Trško goro posestnik Anton Selak. Ravnokar bi imel biti oproščen vojašine, pa ga je zadela sovražna krogla. Bodi hrabremu vojaku lahka tuja zemlja, njegova duša pa naj uživa večni mir!

**Imenik porotnikov** za prvo porotno sejo, ki se prične dne 11. februarja 1918 pri c. kr. okrožnem sodišču v Rudolfovem. Stöger Ferdinand, posestnik in trgovec v Krškem. Kožar Martin, posestnik in mlinar v Vel. Malencah 16. Kajfež Anton, posestnik parne žage v Kočevju štev. 235. Glogovšek Lovrenc, posestnik in mizar v Krškem 52. Činkolč Anton, posestnik in občinski predstojnik v Dobruški vasi 4. Arko Anton, posestnik v Ribnici 33. Rogelj Matija, posestnik v Rožni gori 1. Hudoklin Andrej, posestnik in gostilničar v Velikih Brusnicah 110. Merhar Ignacij, posestnik in občinski predstojnik v Prigorici 3. Perme Matevž, posestnik in občinski predstojnik v Leskovcu 18. Frigelj Ivan, posestnik in občinski predstojnik v Jesenicah 5. Gerald Franc, posestnik in dimnikar v Krškem 84. Turk Martin, posestnik v Loki 2. Komočar Martin, posestnik in občinski predstojnik v Čatežu 7. Rus Franc, posestnik v Zafari 11. Volovec Martin, posestnik in trgovec v Št. Jerneju 19. Bajc Franc, posestnik in občinski predstojnik v Ardrem 23. Vidmar Anton, posestnik v Ambrusu 24. Šmale Matija, posestnik v Ribnici 78. Novak Anton, posestnik v Račjemseu 14. Peršina Ivan, posestnik v Toplicah 12. Bon Vincencij, posestnik in trgovec v Raki 16. Knez Alojzij, posestnik v Skrovniku 11. Krašovec Anton, posestnik in trgovec v Št. Vidu 43. Ilc Franc, posestnik v Goriči vasi 20. Bukovec Alojzij, posestnik v Straži 27. Smolič Franc, posestnik v Koritu 11. Hartman Josip, posestnik in trgovec v Vel. Laščah 4. Zajc Anton, posestnik in gostilničar v Bistrici 42. Jarm Josip, posestnik, gostilničar in mesar v St. Lovrencu. Strniša Franc, posestnik v Toplicah 52. Bugar Marko, posestnik in usnjar v Ribnici 120. Plut Jakob, posestnik in občinski predstojnik v Vertači 1. Maurin Peter, posestnik in občinski predstojnik v Vimolu. Pirc Josip, posestnik v Gor. Pijavskem 10. Vehovec Alojzij, posestnik v Žužemberku št. 63. — Nadomestni porotniki.

Osolnik Anton, posestnik v Muhaberju. Janc Ivan, posestnik v Lešnici 7. Bučar Matija, posestnik v Irčivasi 13. Kobe Julij, posestnik in trgovec v Rudolfovem 91. Windischer Josip, posestnik in mesar v Rudolfovem 256. Rakoše Ivan, posestnik v Gorenji Straži. Strumbelj Franc, trgovec v Vavtvasi 25. Sedlar Anton, posestnik in kolar v Kandiji 75. Rozman Martin, posestnik v Rudolfovem 288.

**Dolenjski vlaki** bodo vozili zopet kakor poprej redno, počenši že jutri, petek 25. t. m. Zjutraj ob 6. uri gre vlak iz Novega mesta in pride v Ljubljano okoli 9. ure dopoldne. Iz Ljubljane gre zvečer ob pol 8. uri in pride v Novomesto okoli 10. ure.

**Vožnja po železnicah** je dandanes nekaj neznosnega. Srečen tisti, ki dobi sploh kak vozni listek. Nastaviti se mora par ur prej in se v mrazu prerivati in nazadnje se še lahko zgodi, da listka ne dobi, kajti število listkov za civiliste je omejeno. Kdor pa ima listek, naj nikakor ne misli, da je s tem že vse v redu. Kajti vlaki so tako prenapolnjeni, da stoje ljudje kot sardine v škatljah ne samo po kupejih, ampak tudi na hodnikih in celo na stopnicah. Vlaki po navadi niso kurjeni in da je še več zabave, je vsaka druga šipa ubita, tako, da pretresa mraz in sneg do kosti uboge potnike. Kdor torej ni primoran, potovati po železnici, naj ostane doma, kajti potovanje danes ni več nobena zabava. — I.

**Letno poročilo.** V Št. Jerneju je bilo preteklo leto rojenih 81, leta 1908. pa 238. Koliki vpadi! Umrlo jih je 92, poročenih samo štiri pare. Kaj bo! Gotovo padlih na bojnem polju in po vojaških bolnišnicah je dosedaj 97, čez 30 pa jih pogrešamo.

**Srčne pozdrave** pošiljava vsem bralcem in bralkam Dol. Novic ter naznanjava, da leživa bolna v ogrski bolnišnici Nagy Kikinda. Nakopala sva si bolezen na laški fronti. Z nama vred se nahaja tukaj več Slovencev. Ant. Makovec in Jan. Čarmar.

**Društvo „Dr. Janez Ev. Krek“** je izvolilo na ustanovnem občnem zboru sledeči odbor: Predsednik dr. Josip Mantuani, ravnatelj dež. muz.; podpredsednik Matej Hafner, c. kr. notar. Odborniki: Dr. Izidor Cankar, drž. poslanec Josip Gostinčar (blagajnika namestnik), dr. Fran Jež (tajnika namestnik), Alojzij Markež, Anton Mrkun (blagajnik), Fran Rataj, dr. Vinko Šarabon in Albin Zajec (tajnik). Namen društva je: 1. kupiti hišo z vrtom, v kateri je stanoval dr. Jan. Ev. Krek in jo ohraniti v dobrem stanju; 2. zbrati in ohraniti vso zapuščino dr. Kreka; 3. zbrati in izdati v tisku spise dr. Kreka in 4. dohodke prodanih spisov in morebitna darila porabljeni v dobrodelne namene, predvsem za ustanove ali podpore za slovenske visokošolce. Članarina znaša na leto 2 kroni in naj se pošilja na naslov blagajnika: Anton Mrkun, župnik na Homecu pri Kamniku.

**Vrnili se je** v Ljubljano bivši župan ljubljanski gosp. Ivan Hribar. Občinstvo mu je napravilo burno ovacijo.

**Grozen čin.** V mestni plinarni na Dunaju so našli na praznik sv. Treh kraljev po noči 18 letnega delavca Karola Chalupko umorjenega. Mladenič je bil ubit najbrže z železnim batom. Pri pregledovanju trupla so opazili, da je iz stegna umorjenega izrezan 30 cm dolg in 12 cm širok kos mesa do kosti. Ubijalec je izvršil to gnusno delo najbrže po uboju in vzel meso seboj. V plinarni dela okoli 900 delavcev, zato bodo težko izsledili morilca.

**Darovi za slepe slovenske vojake:** Alojz Beretič, Šmarjeta 10 K. Vinarski prispevki šolske mladine in šol. vodstva štirirazrednice v Št. Jerneju 100 K. Neimenovane gospodične iz Kandije so nabrale pri domači zabavi svoto 14 K. Gosp. pl. Terbuhovič 4 K. Neimenovan 3 krone. Neimenovana po preč. gospodu gvardijanu in šol. vodji P. Atanaziju Ausser 20 K. — Bog plačaj tisočkrat!

**Čudna prikazen.** „Mir“ piše: „Na Svinji, dve uri oddaljeno od Ladinga v Labudski dolini, stoji na samem hišica, v kateri prebiva zakonska dvojica s čveterimi otroki. Mož je lovec in je tam nastavljen, da skrbi za hrano za divjačino po zimi. V tej hiši se godijo že od leta 1914 čudne reči, ki vznemirjajo to družino in vso okolico. Le leta 1916 so imeli mir. Po hiši ropoče in razbija ter nagaja zlasti najstarejši, 11 let stari hčerki; ta trdi, da jo nekdo grize, in res se pokažejo na koži znaki, kakor bi bil kdo v kožo vgriznil, kadar trdi, da jo je nekdo vgriznil. Za zadevo se je začela zanimati tudi oblast. Trije orožniki so šli preiskovat in trdijo sedaj, da so opazili sledeče: V postelji, kjer je ležala 11 letna hčerka, je po lesu tolklo. Orožnik je dal vklepno verigo pod vzglavje deklice; slišal je rožljati, in takoj je prišla veriga na drugem koncu postelje ven. Isto se je zgodilo z družinskim molekom, o katerem trdijo, da so ga videli prosto v zraku viseti. Videli so tudi, kako se je težka miza dvignila od tal visoko v zrak. Eden izmed orožnikov je zasadil sabljo v posteljni les, kjer je slišal trkati. Sedaj trdi, da je občutil, kakor bi mu hotel nekdo izviti iz rok sabljo, in ko jo je hotel potegniti iz lesa, ni mogel; priskočila sta še ostala dva, pa se jim tudi ni posrečilo. Gledat je šel sam okrajni glavar volšperski z nekim uradnikom; tedaj je bilo pa vse — mirno, le trkanje je slišal. Pa tudi sicer družini nagaja, da ji ni obstanke. Mati je vrgla ven na sneg razbito skledo; ko jo zopet najde v kuhinji, vpraša, kdo je prinesel nazaj črepinje. Nihče ni hotel o tem vedeti. Sedaj pripoveduje, da je šla gledat na lice mesta, kamor je vrgla črepinje in da ni bilo v snegu nobenih stopinj tja. Oblast hoče otroke odvzeti, ker upa, da bo potem — mir in ne bo več strašilo.

**Nenavaden srečen slučaj.** V občini Sv. Jurij, vas Jagnetovec na Kranjski strani, blizu Zidanega mostu se je ponesrečil pred devetimi leti 14 let stari Angelo Bau. — Padel je s kozolca in izgubil dar govorice. Vkljub temu je moral tudi on v vojake kot vojaški rokodelce. Na lazaretnem polju v Gradcu v barakah dela z drugimi. Za letošnje novo leto je dobil nekaj dni dopusta. In še sam si ga je podaljšal. Ko se je vrnil, je šel zvečer s svojimi prijatelji v gostilno. Ker se je pri sladki kapljici precej ovinil, se mu začne kolecati. Poloti se ga še kašelj in izbruhne kos zasedene krvi. Skozi devet let je odgovarjal, če je bil kaj vprašan, le pismeno — pri tej priliki pa se mu je vrnila zopet govorica! Začel se je pogovarjati s svojimi prijatelji in z njimi popevati. Kdo bi popisal njegovo veselje! Drugi dan je moral radi svojevoljnega podaljšanja dopusta k raportu. Po odmerjeni kazni 30 dni vojašničnega zavora je vzkliknil: tudi par mesecev rad, samo da zopet govorim!

**Gregorijanski koledar vpeljan v celi Evropi.** Sedanja ruska vlada je s 7. jan. 1918 odpravila v Rusiji dosedanj julijanski koledar ter vpeljala naš gregorijanski koledar. Ker sta že tudi Bolgarija in Turčija vpeljali gregorijanski koledar, je tedaj od 7. januarja 1918 veljaven za vse evropske države gregorijanski koledar.

**Brivske pomočnice.** Posle brivcev so v neki ljubljanski brivnici prevzele ženske, ker moških brivskih pomočnikov ni. V drugih velikih mestih ta novost sploh ni več novost in moški se neki prav dobro pohvalijo s postrežbo nežnih rok ženskega spola.

**Bogati vlomilec.** V Berlinu so zaprli nekega Beno Maksa, ki velja za najnevarnejšega vlomilca v vsej Nemčiji. Mak se je izdajal za vinskega veletrgovca, zahajal je v najodličnejše lokale in živel po navadi bogatih ljudi. Mak je razpolagal z izrednimi vlomilskimi instrumenti, kakoršnih doslej redarstvo še ni videlo. Ker je občeval z raznimi bogataši in poznal njihove navade, je mogel v njihovi odsotnosti vlomiti v stanovanje in odnesti velike vsote, ne da bi bil zasačen. Pripetilo

se je, da je kak dan obšel vsa stanovanja v eni hiši, pa ni nihče nič sumljivega zapazil. V njegovem stanovanju so našli 22.000 mark gotovine, za 45.000 mark obveznic vojnega posojila in dragocenosti za približno 200.000 mark. Njegovo stanovanje je vredno nad 1.000.000 mark.

**Izgubljena** je iz voza vreča sladkorja med potjo od Novega mesta do Bele cerkve, dne 18. jan. 1918. Pošten najditelj se prosi, da se oglasi pri uredništvu Dol. Novic.

**Pridobivajte nam novih naročnikov na „Dol. Novice“!**

## Dopisi.

• **Iz Novega mesta.** Novo gimnazijsko poslopje je vojaštvo izpraznilo. C. kr. rezervna bolnišnica Nagy-Kikinda, ki je bila v gimnaziji nastanjena od početka vojske z Italijani, se je preselila na jugozapadno bojišče. Žalibog se pa dosedaj še ni nobena merodajna oblast ganila, da bi se omogočilo gimnaziji, preseliti se nazaj v svoje poslopje. Ravno sedaj, ko po vseh drugih kronovinah izpraznjuje vojaška oblast šolska poslopja, da se uvede spet stari, redni šolski pouk, bi bila neobhodna potreba ukreniti, da se novo gimnazijsko poslopje očisti in kar najhitreje popravi, tako da bi se pouk še letos pričel. Gotovo ga ni mesta v državi, ki bi bilo tako majhno kot naše in imelo toliko vojaških bolnic v svojih javnih poslopih: nova gimnazija, stara gimnazija in ljudska šola v Narodnem Domu so bile zasedene od vojaštva, čeravno imamo že itak dve vojaške bolnišnice: žensko v Novem mestu in moško pri Usmiljenih bratih; toraj pet bolnišnic in od teh so sedaj kar tri nenaenkrat prazne. Ali ne bi bilo mogoče, da se vsaj ena odpravi, namreč ona v novem gimnazijskem poslopiju? Pri sedanjih razmerah je normalen pouk na naši gimnaziji nemogoč: razredi so razdeljeni po raznih nepripravihi hišah v mestu, vse zbirke in vsi učni pripomočki, kakor tudi knjižnica, so nedostopni, ker so v novem poslopiju v bolnišnici, dijaki se morajo stiskati v majhnih, navadnih sobah, kjer se vrši pouk med razredi izmenoma dopoldne in popoldne, vsled pomanjkanja petroleja se neha popoldanski pouk ob početku mraka: to so vse neznosne razmere in čisto izključeno je, da bi se to dolgo nadaljevalo. Pozivljamo merodajne faktorje, pred vsem deželni šolski svet, naj zadevo kar najhitreje uredi, kajti ravno sedaj je čas za to, ko je poslopje prazno. — I.

**Iz Grobelj** pri Št. Jerneju. Ljubka slavnost se je 15. t. m. pri nas zvršila kar na vse zgoda. Visokorodni g. c. kr. deželni predsednik je podelil našemu staremu cerkveniku medalijo za štiridesetletno zvesto službovanje. Pred mašo še nobeden nas ni nič o tem vedel. Po sv. maši pa pripelje g. župnik starčka sredi cerkve ter zbrane vernike nekako tako-le nagovori: Lepo in častno je za vsacega služabnika, če zvesto opravlja svojo službo deset, dvajset let. Kaj še-le če jo opravlja 40 let! Da bi take očitno pohvalili in spodbudili k zvestemu službovanju, so blagopokojni cesar Franc Jožef I. ravno pred dvajsetimi leti ustanovili poseben red, medalijo za 40 letno zvesto službovanje. Glejte, tudi našega Matevža je zadela ta sreča. Kajti kmalu bode 45 let, odkar opravlja tiho, pa marljivo svojo službo. Sprejmite torej to priznanje, ki Vam je došlo s tako visokega mesta. Ob vseh slovesnostih si jo s ponosom na prsa pripnite ter mislite in molite za onega, katerega podoba medalija nosi. Solze veselja in hvaležnosti so posilile starčka. Mi smo mu pa častitali in voščili, da jo še mnogo let s ponosom nosi!

**Iz Spodnje Idrije.** Pretečeni teden se je v naši fari zgodil strašen zločin. Ko je dne 10. t. m. zjutraj okoli 9. ure prišel vpokojeni rudar Ignacij Troha iz Idrije

k svoji 61letni sestri Tereziji vdovi Liker v Srednjo Kanomljo hiš. šteč. 20, p. d. Prekovše po živež, jo je našel v hiši umorjeno za vrati vso v krvi. Ozre se še nekoliko po hiši in tedaj najde pod streho tudi svojega 57letnega brata Janeza Troha umorjenega. Kdo je izvršil ta zločin, še ni dognano. Kakor vse kaže, sta bila umorjena že prejšnji dan, najbrže s sekuro ali podobnim orodjem. V hiši je vse v redu: živež, ki sta ga imela umorjena še precej, ker sta bila sama in na dobrem posestvu, denar, obleka in drugo. Sled morilca je pa tudi vsled snežnega meteža popolnoma izbrisana. Pri hiši že delj časa ni bilo razen umorjenih nikogar, ne hlapca, ne pastirja, ne dekle, sosedje omenjene dneve tudi niso videli v bližini nobenega tujca, hiša stoji popolnoma na samem in je do bližnjega sosedu najmanj 20 minut. Umorjena imata glavo popolnoma prebito in poleg tega še druge rane na glavi. Ubija je bila najbrže najprej sestra, nato je udaril morilec tudi brata, in ko je ta bežal po stopnicah in lestvi pod streho, kakor kaže krvni sled, ter tam obnemogel padel na tla, ga je morilec še parkrat udaril po glavi, potem pa zbežal, kam, se ne ve. Pokojna sta bila na dobrem glasu, verna in poštena ter živela bolj sama zase.

**Iz bojišča 7. januarja 1918.** Pristrčno me veseli, ko berem Dolenjske Novice in v njih veliko zanimivega o naši lepi dolenski zemlji. Zato sem poslal danes še enega naročnika. Tukaj v beneški ravnini ni nič snega. Zima je prav prijetna, kar posebno nam vjakom dobro stori. Vinčka imamo dovolj, da smo lahko večkrat dobre volje, čeprav nas vmes pozdravlja kleti Lah. Pa tudi mi mu možko odzdravljamo. To se mu cedijo slin po naši krasni slovenski zemlji, pa je ne bo dobil, dokler bo še kaj slovenske krvi. Z božjo pomočjo upamo vse dobro končati, da se potem veselo snidemo v naši domovini. Žalibog, vsi ne bodo prišli, ker veliko se jih je že preselilo v večno domovino. Ostali pa bomo mi vsaj v duhu z njimi, dokler se ne vidimo v raju večnega mira. Pristrčne pozdrave vsem bralcem Dol. Novic in našim vrlim ženam in dekletom. Fr. Kozoglav.

## Etiketa.

Ubožca so mi vrgli vun čez prag, kjer ves omagan smrti pričakuje. V srce se mi zasmili siromak, a kdo li naj mogočnejšem kljubuje? Velé mi: Molči šleva ti presneta! Ne veš li kaj zahteva etiketa?

Podjarmljen narod hoče biti prost, sebični tujec si ga vklepa v spone... Do Adrije si dela čezenj most rekoč: Pod mostom sodrga naj vtone. Vmes pridno dela izdajalcev četa, češ to zahteva naša etiketa.

Politik je spremenil svoj program, spogledali so se na to sodrugi veleč: Če samega pustimo ga bo sram, podlegel morda bi neznosni tugi. Pravica je v politiki izvzeta... storimo kar zahteva etiketa.

Zločinski svet se pere kot Pilat, ki v halji etikete rad nastopa. Nesrečna etiketa, pojdi spat, ti kriva nam si krvnega potopa! Zato pa boš na sodni dan prekleto, na tak način gojena etiketa.

Fr. Gervazij.

### Listnica uredništva:

Fr. de C.: Hvala! Pride prihodnjič!

### Loterijske številke.

Gradec, 16. januarja 84 69 63 64 74

Izdajatelj in založnik J. Krajec nasl.

## Teden dni dopusta.

Piše Janez Nep. Grzinič. (Dalje 3.)

Pod nogami sem čutil mnogo drobnega sadja, raztresenega po celi cesti. Male, žolte hruškice, lesnike, so mi bile prav simpatične. Nisem sicer imel namena, boriti se z medvedji za ta sad, pa me je le mikalo, da enkrat pokusim slast te zverinske hrane.

Av! Usta mi je zadrnilo. Ko bi se bilo to zgodilo ob času, ko sem igral vlogo srečnega ženina, gotovo bi me bila nevesta pred oltarjem pustila na cedilu. Prav je. Zakaj sem tako požrešen. Srečal sem prvega človeka, ki je prihajal od maše. Pozdravil me je v tujem jeziku. Rad bi bil pokazal, da je bil nekje po svetu.

Bodi mu! Ljudje so hoteli iz vasice proti domu. Maša je minula. V stolpu bližnje cerkve je zvonilo poldne. Razpeti sem moral dežnik — že zaradi ljudi.

Dobro je pričelo padati. Saj mi je bilo vseeno. Na prvem cilju sem bil.

Bil sem torej v St... hopla! Ne bom se zagalopiral ne. No, tam sem bil, kjer sem hotel.

Skoraj se nisem več izpoznal v tem kraju. Pač nekaj novih ali vsaj prenovljenih, moderniziranih in ličnih hiš, vendar je ostal splošni značaj trga stari.

Saj tako mi je velel moj spomin. Ljudstvo je vrvelo po trgu, da sem se bal, da zaidem kam.

Ta bojazen pa ni bila opravičena. Zgodilo se je nekaj posebnega.

Dobil sem živ kašipot, pa še v več eksemplarih.

Iz množice so se izvile tri znane mi gracije. Prišle so k meni z zvonkimi pozdravi in hrupnim smehom.

Veselo sem bil iznenaden. Toda poloteval se me je omotici podoben občutek.

Prenaglo je prišlo vse to. Oklenilo se me je šest nežnih rok. Zdelo se mi je pa, da jih je bilo vsaj trikrat toliko.

Ko so ljudje videli, kako bučeče pozdravljajo domače frajlice tujega „vandrova“, so pričeli stegati vratove. Kmalu si videl pestro sliko samih smejočih se, v eno smer obrnjenih obrazov na cesti, ob hišah, pri oknih. No, bežimo, sem si dejal, da nas še kdo ne fotografira.

Pogumne frajlice so bile brez dežnika. Moje „svilno nadomestilo“ — saj je vojska — je s kavalirsko uslužnostjo prevzelo pokroviteljstvo nad njimi. Ali to pokroviteljstvo je bilo premalo obsežno za toliko glav. Tiste, ki so bile zunaj, so bile mokre, tiste, ki so bile notri — pa še bolj.

Zato sem bil zelo vesel, ko so me tiste tri gracije, že v lastnem interesu, kar brez vprašanja potegnile pod streho tam nekje ob koncu vasi.

„Zdaj se bo obedovalo“, so mi grulile te nedolžne golobičice. „Mi obedujemo tukaj. Kjer je hrana za tri želodce, tam se napase tudi četrti. Kar z nami!“

Ugovarjal sem, da pridem iz „ožjega vojnega ozemlja“ in da bi lahko lačni ostali trije želodci.

Nad vse požrtvovalne prijateljice niso pustile tega ugovora v veljavi.

Vdati sem se moral.

„Ja, pa čakajte. Moram vendar vedeti, kje da sem. Kakor vidim, gostilna to ni. Pa te nenavadne reči tod kaj po veži, pa ta karakteristični vonj, pa ta boječ nastop odhajajočih in prihajajočih ljudi, pa — —“

„Pa, pa, pa,“ so se norčevale gospice. „Tu predstavljamo našega gospoda ravnatelja.“

Gospod ravnatelj, ali kaj je že bil, zdrav, okrogel, rdečelichen gospod, prava ironija vojnega časa, me pogleda. Z veselim krikom mi poda svojo kot baržun mehko desnico.

„Oj, midva se pa že poznavata,“ vzklikne, ter jame pripovedovati, kdaj, kje in kako sva se bila seznanila.

Sram me je bilo, da ima on boljši spomin, kakor jaz.

Vedel sem vse in vsako nadaljnje predstavljanje je bilo odveč.

V prikupni pritlični sobi se je jelo pripravljati za obed, za tiste tri gracije namreč, pa za me seveda. Gospod ravnatelj pogleda tja, pogleda gospodinjco, ki se je bila pokazala za njegovim hrbtom ter pravi:

„Bomo pa vse gor potegnili. Vi ostanete pri nas.“

Komaj sem slišal te besede, sem bil že zunaj na dežju. Španska inkvizicija, natezalnice itd., so mi prišle kaj hitro na um. Punčke me potegnijo v vežo nazaj. Splošen smeh na moj račun.

„Saj ne bo nič hudega,“ mi razlagajo. „Gospodične obedujejo navadno tu na levo, mi domačini pa v prvem nadstropju. Danes pa, ko imamo tako dobrega, starega prijatelja v naši sredini, bomo vsi skupaj tam gori.“

Zoper ta ukrep se nisem pritožil. Šli smo po stopnicah med zelenjem in ljubkimi slikami iz norčije z razprtim dežnikom v gorenjo obednico.

Prvo, kar mi je padlo v oči — oh, kako sem danes neroden s svojimi izrazi! Najprvo si mečem kolo v glavo, zdaj pa še harmonij v oči — prvo, kar sem zagledal, je bil torej lep harmonij na desni od vhoda.

Aha, kjer je muzikalno orodje, sem si mislil, tam je gotovo tudi kak muzik.

Nisem se motil.

Gospodar nam odkaže prostore ob bogato obloženi mizi.

Seznanil sem se še preje z dvema gospodom, ki sta pozneje izpopolnjevala domači ensembles.

Bila sta mlada gospoda, podravnatelj in tajnik.

## Naznanilo novomeških trgovcev.

Vsi trgovci v Novem mestu, z malimi izjemami, smo prijateljsko sklenili, da bomo imeli ob vseh nedeljah in praznikih svoje prodajalne cel dan zaprte enako drugim mestom, začevši z nedeljo 27. jan. 1918. Ta sklep vljudno naznanjamo svojim cenjenim odjemalcem, da si blagovolijo preskrbeti ob delavnikih potrebno blago, kolikor se ga še sploh dobi v tem času splošnega pomanjkanja.

Zaprto bomo imeli: Franc Pelko, Jurij Gregorc, Marija Durini, Zamparo, Nežika Kiessel, J. Picek, Jos. Ogoreutz, A. Windischer, Al. Reitz, K. Oblak, Jakob Mikolič, Franja Zobeč, Marija Koncilja, A. Ogrin, Fr. Seidl, L. Barborič, Brata Kobé, Josefin Kastelic, Marija Rozman, I. Krajec nasl., Urban Horvat, Ana Murn, A. Weiss, V. Rohrmann, Fr. Blažon, D. Štefanović, Turk-Pegan in Jožef Ausec.

Če bi pa slučajno iz kateregakoli vzroka imel od tu naštetih trgovcev ob imenovanih dneh odprto, naj pa daruje kot dobrodelno kazen 10 kron za najbolj pomilovanja vredne reveže — oslepele mlade vojake.

## Gospodarstvo.

**Modro galico za škropljenje trt v letu 1918** bo oddajala c. kr. kmetijska družba kranjska vinogradnikom na Kranjskem po 3 K 70 v za kilogram z vsemi stroški vred na mestu, kjer se bo razdeljevala, toda brez vreče ali posode, ki jo mora vsakdo s seboj prinesiti. Galice se naravnost nikomur ne pošlje, ampak le potom priglašeni razdeljevalnici. Vsak kranjski vinogradnik ima pravico do 35 kg galice na hektar ali 16 kg na oral vinograda, ozir. 3½ kg za vsakih 1000 trt. Galico je takoj pri naročitvi plačati. Nujno se priporoča, zbrana naročila z denarjem vred nemudno odposlati na kmetijsko družbo v Ljubljani, kajti letos pomladi bo promet na železnici silno težaven, vsled česar bo mogoče le dovolj zgodaj došla naročila pravočasno izvršiti. Podrobnosti o oddaji modre galice to leto vinogradnikom na Kranjskem so objavljene v uradnem glasilu kmetijske družbe „Kmetovalcu“, kjer je pa v dotični objavi na onem mestu tiskovna napaka glede cene, ki je enotna za celo deželo brez izjeme 3 K 70 v za kilogram.

**Državne podpore družinam Amerikancev.** Zakon z dne 17. avgusta 1917 je določil podpore družinam, katerih reditelji so bili obdržani v sovražnem inozemstvu. Mnogo družin bo vsled tega zakona dobilo podporo, ker so njih reditelji ali podpiratelji v Ameriki, in sicer od dne 7. decembra 1917, odkar se nahaja Avstrija z Ameriko v sovražnosti, za osebo po 1 K 60 v na dan. — Kdo je lahko deležen te podpore? Odgovor: Tisti, ki so bili doslej vzdrževani od svojcev, bivajočih v sovražni tujini, in so podpore potrebni, ker se ne morejo sami preživljati. Vsak prosilec ali prosilka bode tedaj moral dokazati, da je njegovo življenje zares odvisno od podpore v Ameriki

bivajočih svojcev. Kdor pa dobiva podporo že po kakem vojnem vpoklicancu, ne more dobiti še nove podpore. Zgled: Če ima žena v vojni sina in dobiva po njem na dan po 1-60 K podpore, v Ameriki ima pa moža, ki ji je tudi pošiljal denar za preživljanje, ne bo dobila nič nove podpore po možu, četudi se s podporo, katero dobiva po sinu, ne more preživljati, in četudi ni mogoče možu, da bi dalje skrbel za njo. Podpore se bodo plačevale v mesečnih obrokih naprej pri c. kr. davčnih uradih. Prošnje se pa vlagajo pri c. kr. okrajnih glavarstvih po županstvih občine, kamor prosilec ali prosilka spada.

## Razvedrilo.

**Skrben zdravnik.** Zdravnik bolniku: „Vaša bolezen izvira iz tega, ker preveč tuhtate in premišlujete, kar pa zopet povzročuje vašo osamljenost! Vi se morate razvedriti in zabavati! Hodite v društva in družbe, ali se pa oženite — jaz vem za vdovo s sedmimi otroci!“

**Nerazumljivo.** Ela: „Anica, tvoj šef je prav prijeten gospod. Meni se zdi, da je še tudi nevaren...!“ — Anica: „To pač ne, Ela, ampak nevarna je njegova soproga!“

**Raztresen.** „Moj mož je silno raztresen. Moji služkinji je hotel dati zaušnico, pa jo je dal meni! Ko je potem spoznal svoj pregrešek, ga je hotel popraviti s poljubom, toda poljub je tudi dal služkinji!“

**V gostilni.** Gost: „Vi gostilničar, pogledajte, v tem zelju je pa gosenica!“ — Gostilničar: „Kaj še, to je sedanja klobasa!“

**Pazljivost.** Učitelj: „Koliko ur ima dan?“ — Učenec: „Petindvajset!“ — Učitelj: „Kdo ti je pa to povedal?“ — Učenec: „Vi sami, gospod učitelj; malo poprej ste rekli: da se je dan že podaljšal za eno uro!“

**Kaj je čudež.** Če vprašaš žensko, koliko je stara in ona ti pove resnico! — Če je na Ogrskem našel mesar v želodcu zaklanega vola pet zlatov po dvajset kron!

**Vbogi moški rod.** V predzadnji številki smo priobčili statistični izkaz o veliki umrlosti samecev, ki se je končal: „Toraj, kdor ostane samec, si koplje prezgodnji grob.“ — Na to nam je poslal neki hudomušni naročnik še ta-le dostavek: „Kdor je pa oženjen, ima že izkopan grob.“

## Vabilo kmetijske podružnice novomeške k izrednemu občnemu zboru

ki se vrši v ponedeljek, dne 11. februarja 1918 ok 2. uri popoldne v prostorih g. I. Košaka v Rudolfovem.

Dnevni red: 1) Volitev načelnika. 2) Slučajnosti. — Če ni občni zbor ob določeni uri sklepčen, vrši se pol ure kasneje drugi občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu navzočih.

Načelstvo.

NOVO MESTO, dne 22. januarja 1918.

## Hiša št. 100 11-3-2

v Novem mestu, je naprodaj. Pojasnila: se dobe ravnotam v I. nadstropju, ali pa pri g. Avg. Kuncu, trgovcu v Črnomlju.

V bližini Novega mesta kupi se več voz dobrega, hlevskega gnoja.

V protiračun se po dogovoru odstopi nekaj blaga.

5-3-3

A. Sušnik, — Ljubljana, Zaloška cesta 21.

## Stanovanje v Narodnem domu

v Novem mestu, se odda v najem. Priglasje sprejema za odbor g. Jos. Kobe, trgovec.

Tisk J. Krajec nasl.

Odgovorni urednik Urban Horvat.